

bogumili, muslimani, bosna
herzegovina

СВЕТИ ЈОВАН ЗЛАТОУСТИ БЕСЕДА СЕДМА

ekumenizam,
ekumenizam
календар

О покајању и умилоствивљењу

и да Бог хита спасавати а оклева
кажњавати;

и о Рави блудници дивна приповест

Кад год је св. апостол Павле божанственим и небесним језиком поучавао јеванђелској науци, свагда је то чинио са великом обазривошћу, јер оно о чему говори не говори просто и по своме разуму, но по даној му од Небеског Цара власти и о томе тек своје мишљење износи. А такву обазривост показује посебно онда кад грешнике учи да се кају, а о томе и ја вама намеравам да говорим.

Ви сте сви чули, који сте делове читања слушали, да је исти тај велики и дивни муж пишући Коринћанима рекао: “Да ме опет кад дођем не понизи Бог мој код вас, те не заплачем за многима који су прије гријешили и нису се покајали” (2. Кор. 12, 21).

Велики овај учитељ, по природи својој не беше ништа више него човек, али као усрдни слуга Божији говорио је небеским језиком и са самог неба речи

узимао, тако да грешницима страхоте и покајницима опроштај обећава. А док ово о њему говорим ову власт не придајем Павловом језику, но све то Божијој благодати приписујем, јер је то и сам он признао кад је рекао: “Хоћете ли доказа да Христос преко мене говори?”. Само због тога и могаше он грешницима да препоручује и лековити мелем и спасоносно покајање.

Данас се читању из Апостола придодала још и јеванђелска пуна власт нашег Спасиоца, која даје изобилно отпуштање грехова. Јер је Спаситељ, кад је хтео да излечи ослабљеног, као што сте малочас сви чули, рекао: “Чедо, опраштају ти се гријеси твоји” (Мат. 9, 2); отпуштање грехова је извор спасења и награда покајања као што је и покајање лек који грех уништава.

Али покајање је и дар небески и чудновата сила, која спојена са милошћу Божијом и снагу закона превазилази, па зато и не одбија блудника, не одбацује прељубочинца, не одвраћа се од пијанице, не гнуша се незнабошца, не одбацује онога који осуђује, а ни хулника, па ни гордељивца не презире, но их све прима. Јер је ломача греху покајање.

Но пре свега треба у намери Божијој која се при покајању

очитује да говоримо, али и при таквом разматрању нећемо се за својим мислима повести, но истину ћемо изнети само онако како је у Светом Писму посведочено.

Кад милостиви Бог грешника дуго трпи, онда двојакó спасоносно намеру има, тј. онда кроз спасење његово пут покајања и његовим потомцима промишља, и да у врлинама успевају као и благочестивост њихову припрема.

Но да опет потврдимо ово што сам рекао.

Бог зато дуго трпи да би се и онај што греши покајао и да не би онима, који ће се тек након њега родити спасење ускраћено било. Па ако онај, који је згрешио, неће да се покаје, Бог опет штеди корен, да би будуће плодове сачувао. Уз то пак и сам корен исправља, као што сам пре говорио, па кад грешник и у коначну злоћу упадне, опет на корист одлаже казну очекујући спасење других који ће се покајати.

А како то?

Слушај! Тара, отац Аврамов, беше незнабожац, али за ту злочест своју не беше кажњен. А и праведно. Јер кад би Бог пре корен посекао како би после такав и толике вере плод израстао? А шта злбније беше од Исава? Погледај, молим те, и други пример човекољубља. Шта беше од његових порока бестидније? Та не беше ли он и блудник и

скрнавитељ, као што је и апостол о њему рекао (Јевр. 12, 16), није ли оце-убица и матеро-убица, па и брато-убица био, уколико је то до његове намере било? Не беше ли и самим Богом по сведочанству Светог Писма које говори: “Јакова завољех, а Исава омрзох” (Рим. 9, 13) одбачен? А кад он и блудник, и братоубојица и скрнавитељ и мрзак беше, зашто се не истреби? Зашто не посече? Зашто га баш онога часа достојна казна не постиже?

Ради чега питаш?

Треба заиста и истину да кажемо. Да је он истребљен био, свет би за велики плод истине ускраћен био.

А како то?

Слушај. Исав роди Рагуила; Рагуил Зару, а Зара Јова. Примећујеш ли какав би цвет трпљења погинуо да је Бог претходно корен казнио? Па и у другим случајевима овако расућуј.

Зато је Бог и Мисирце, као хулнике и неподношљиве, дуго трпео јер су у Мисиру осниване у најраније време цркве и манастири и Мисир се међу првима испунио онима који су тежили анђелском животу. А исто говоре и они који су упознати са грађанским законом, а тако и римски устав каже: “Жену, која је починила преступ, а који се кажњава смрћу, не треба казнити пре него што се породи”. А то и јесте праведно, јер они који су

законе донели нису хтели да, са оном која је сагрешила, буде погубљено и негрешно. А кад људски закони штеде оне који нису ништа сагрешили, колико ће више Бог, а у то не треба да сумњамо, чувати корен, који у плодовима својим благодат покајања скрива.

Међутим погледајмо дејство благодати покајања над онима који греше, јер се и код њих може уочити истоветни узрок Бо+ијег човекољубља.

Да казна не чека на поправку, свет би сасвим био истребљен и изгинуо би. Да је Бог са кажњавањем журио, црква не би имала Павла, и тако великог мужа не би добила, и зато је Бог трпео хулника да би показао покајника.

Дуготрпљење Божије дакле, учинило је да гонилац буде проповедник, дуготрпљење Божије је преобратило вука у пастира, дуготрпљење Божије учини од цариника јеванђелисту, а истим дуготрпљењем Божијим сви смо помиловани јер смо се променили, јер смо се обратили. Па кад видиш да је и пијанац постао испосник, када видиш да је и онај који је хулио богословом постао, када видиш да онај, који је гнусним песмама уста каљао, божанственим песмама душу своју чисти, а ти прослављај дуготрпљење Божије, похваљуј покајање и о преображају расуђујући говори: “Ова је за мене

промјена деснице вишњега” (Пс. 77, 10).

И заиста! Бог је према свима милостив, а дуготрпљење највише према грешницима показује. И ако желиш чути тврђење, непознато уобичајеном расуђивању, али истинито и које о благочестивости говори, послушај ово што ћу ти рећи.

Праведнима се Бог увек као страшан јавља, а грешницима као благ и брз на њихово помиловање. Грешника који је пао подиже и говори: “Ко падне, не устаје ли?, ко зађе, не враћа ли се? Држе се пријеваре, неће да се обрате.” (Јерем. 7, 4-5). И опет вели: ”вратите се к мени, и ја ћу се вратити к вама” (Захар. 1, 3).

На другом пак месту по великом свом човекољубљу и заклетвом потврђује да се спасење може задобити покајањем: “тако био ја жив, говори Господ Господ, није ми мило да умре безбожник, него да се врати безбожник са свога пута и буде жив” (Језек. 33, 11).

Напротив, за праведника овако говори: “Али кад би се прведник одвратио ос правде своје и чинио неправду и радио по свијем гадовима, које чини безбожник, хоће ли он оживети?”.

О, како је велика строгост према праведнику и како је велико милосрђе према грешнику!

Бог дакле, различито

поступа и разноврсне мере употребљава, но не зато што је превртљив, но што своју милост искључиво на корист управља. А зашто то? Слушај. Да грешника, који неодступно у гресима пребива, плаши, навео би га на очајање па и на сумњу у наду, а праведника ако би га похвалио, улењило би га у добродетелном труду, те не би, као већ блажен, и даље добродетель упражњавао. Па због тога грешника милује а праведника укорева. “страшнији је од свијех који су око њега” (Пс. 89, 7) и “Благ је према свима” (), тако написано стоји.

“Страшнији је од свијех који су око њега“. А ко су ти око њега, ако не свети? Јер “ко ће се изједначити с Господом међу синовима Божијим? Богу се ваља клањати на сабору светијех, страшнији је од свијех који су око њега” (Пс. 89, 6-7) па ако кога види да пада руку му милосрђа пружа, а види ли другога који још увек стоји, укорева га и то све по праведности и праведном суду. Праведника дакле страхом учвршћује, а грешника милошћу подиже.

Желиш ли пак да видиш да Он правовремено милост показује и да са оним што је корисно истовремено и строгост пројављује, с пажњом послушај да би дубоки смисао овога појмити могао.

Грешна жена она, (а то је свима познато) која се у сваком греху и безакоњу налазила, и која је много сагрешила и у многим грешним делима огрезла, када је зажелела спасење и покајала се, дошла је на гозбу светих (а гозбом скуп тај називам зато што је на њој био присутан и Свети Над Светима). И док је Исус у кући Симона фарисеја боравио, дође жена, позната грешница, па се дотакла ногу Спаситељевих те их сузама својим окупала и косом их обрисала, па ју је и толиким гресима сахрањену човекољубац подигао, говорећи: “Опраштају ти се гријеси” (Лук. 7, 48).

Немам намеру целу причу да протумачим, но само ради сведочанства навешћу и ово: “Зато ти кажем: Опраштају јој се гријеси многи, јер је велику љубав имала” (Лук. 7, 47). И за толике грехе је грешна жена опроштај добила, док је Марија, Мојсијева сестра, за мало неко роптање на прогнање осуђена била.

Грешницима говори: “ако гријеси ваши буду као скерлет, постаће бијели као снијег” (Исаи. 1, 18). Променом дакле, пут покајања таму у светлост претвара и милостивим гласом безбројне грехове отпушта.

А шта говори онима који су у правди?

“Ако ли ко рече брату своме:

‘Будало!’ биће крив паклу огњеноме.” (Мат. 5, 22). Ради једне речи показује толику строгост, а напротив толиким гресима тако обилну милост дели.

А погледај, молим те, још нешто што је удивљења достојно.

Будући да се греси, као и други дугови, записују, грешницима, који се кају, и оно се опрашта што им је некеда дато. А од праведника се и камата тражи. Приступио је – читамо у јеванђељу – к њему дужник који је дуговао много таланата, и пошто је ово великим покајањем и многим молбама молио и говорио: “Господару, причекај ме, и све ћу ти вратити.” (Мат. 18, 26), милостиви Господ није тражио од њега какве надокнаде, но његово му је признање уместо дуга забележио.

Дужнику дакле, који је дуговао десет хиљада таланата, опростио је чак и главницу, док је праведнику и камату тражио. “Па зашто – речено је – ниси дао сребро моје у мјењачницу, и дошавши ја бих га примио са добитком?” (Лук. 19, 23).

Ово вам не говорим да бих вас убедио да је Бог праведницима непријатељ, јер ништа милије Богу није од праведна човека, но као што сам и пре рекао, Бог грешника теши, да би га подигао, а праведника плаши да би га учврстио. И грешницима и

гордима, који су као непријатељи, многе грехе опрашта, а праведницима и најмање опажа, јер жели да ни један недостатак не буде у њиховом савршенству.

Што је у овом свету богат човек то је за Бога праведник, а што је у овом свету сиромаш, то је за Бога грешник. Јер нико није сиромашнији од грешног човека и нико није богатији од добродетелног. Зато је онима који живе у благочешћу и праведности, Павле рекао: “Благодарим непрестано Богу мојему за вас, Што се у свему обогатисте у њему, у свакој ријечи и сваком знању” (1. Кор. 1, 4-5), као што је и Јеремија о нечастивима говорио: “сиромаси су јер лудо раде, јер не знају пута Господњег, закона бога својега” (Јерем. 5, 4).

Видиш ли како сиромашнима назива оне који су напустили пут благочешћа? И због овога је према грешнима као према сиротима милостив, а од праведника као од богаташа иште. И онима због сиротиње снисходи, а од праведних по богатству њихове богочастивости исцрпан рачун захтева. И као што с праведнима и неправеднима поступа, тако исто и са богатима и сиромашнима чини. И као што грешника својим човекољубљем храбри, а праведника строгошћу укорева, тако чини и у погледу земаљског

богатства. Јер погледа ли он на велможе и оне који у својим чиновима блистају, царева и кнезове који богатством обилују, строго с њима разговара и прикладно страх власти прилаже говорећи: “Сад цареви, оразумите се; научите се судије земаљске! Служите Господу са страхом, и радујте се с трепетом.” (Пс. 2, 10-11); јер је Он Цар над царевима и Господар над господарима.

Где дакле, власт доминира, тамо својим царством прети, а где је унижена сиротиња, тамо благотворност свог човекољубља износи, а пошто можемо видети из Светог Писма да је Бог и велики цар над царевима и владар над владарима, унижавајући се у своје достојанству постаје отац сиротима, Он који је цар над царевима, кнез над кнезовима и над господарима Господ.

Видиш ли како је велико Божије добротољубље? И колико је властодршцима страх божији користан? Где је видео да је власт ради утехе довољна, додао је страх на корист, а опет, где је видео понижењем сломљену сиротињу и осиромашено и изнемогло удовиштво, ради утехе принео је и своје милосрђе говорећи: “Ја сам отац сиротих!”

Двојак дакле поступа, и човекољубље показује и насиље кажњава, назива себе оцем сиротих

да и оне, што су у беди, надом обасја, а владаре, да не би сироте и удовице жалостили, у страху држи. И пошто сама смрт велику несрећу доноси и отима сиротој оца и удовој мужа, тако оне којима природни закон штету наноси, човекољубиви закон подиже, те удовици даје судију, а сиротану оца у Цару светих, који каже: “Ти увредиоче! Ако удовицу пригњечиш, раздражићеш онога који се о удовицама стара, а ако сироте будеш вређао, синове ћеш божије жалостити. Јер ја сам отац сиротих и судија удовица”. Па ко ће бити толико нечастив, да и синове Божије вређа и удовицама, о којима Бог брине, неријатељства припрема?

Примећујеш ли како је мелем благочасти брижљиво приправљен? И оне прве плаши, а оне друге милује, но не мењајући сам себе, већ се прилагођавајући мњењима човечанским. Па привијмо на себе тај спасоносни мелем покајања, или још боље: примимо од Бога лековито покајање, јер не доносимо ми то њему већ он нама то даје. А достигеш ли ону строгост која је у закону била и Његово милосрђе које се у благодати пројављује?

А када на строгост која је у закону опомињем, не омаловажавам никако суд Божији, но милосрђе јеванђелске благодати

прослављам и то зато што је закон грешнике непромењиво казнио, а јеванђелска благодат с великим трпљењем одгађа казну да би на исправљање приволела. Примимо дакле, браћо спаситељни мелем покајања, примимо лек који грехе наше лечи.

Али се покајање не састоји у томе да се само као реч објави, но и на делима потврдило. Па тек пошто из самог срца проистекне може спрати прљавштину злочасти, јер је речено: “Умијте се, очистите се, уклоните злоћу дјела својих испред очију мојих” (Ис. 1, 16).

А шта хоће Свето Писмо овом додатом речју да означи? Јер оно: “Умијте се, очистите се, уклоните злоћу дјела својих” довољно је да све објасни, па зашто је додано и “испред очију мојих”? Јер другачије виде очи човекове, а другачије око Божије гледа, зато што човек гледа на лице, а Бог на срце. Није довољно – говори – да се као покајници приказујете да би били виђени, но “испред очију мојих” које и тајне виде, да плодове покајања показујете.

Али и онда када се од грехова очистимо, дужни смо да их оред очима имамо. Па ако ти је Бог и опростио грех по своме милосрђу, опет га ти због чувања душе своје пред очима држи, пошто памћење о почињеним гресима чини да се чувамо од будућих јер ће се онај

који је због пређашњих грехова скрушен, пазити да у сличне грехе не падне. Зато Давид говори: “и гријех је мој једнако преда мном” (Пс. 50, 3) да не би, док прве грехове пред очима има, у нове падао.

А сам Бог од нас захтева да и ми будемо увек такви и зато нам говори: “Ја, ја сам бришем твоје пријеступе себе ради, и гријеха твојих не помињем.” (Ис. 43, 25). А из овога видимо да Он не тражи од нас да се кајемо дуго времена, јер одмах, пошто си грех исповедио, оправдао си се, и чим си се покајао, помилован си, а то је зато што не удовољава време већ усрђе покајниково уништава грех, премда је могуће да се и онај који се у кратком времену искрено каје, од грехова ослободи, као што можемо из следећих примера видети.

Блажени Самуило није мало времена утрошио док се за Саула молио, а и многе је ноћи ради његовог спасења пробдео, па му је опет одговорено: “докле ћеш ти плакати за Саулом кад га ја одбацих?” (1. Сам. 16, 1), а такав је одговор добио јер Саулово покајање не беше у складу са пророковом молитвом, па ни време утрошено на молитву не беше узето у обзир, јер реч “докле” означава време и чекање молитељево. Презрео је дакле, Бог дуго време пророкове молитве, јер његовом

посредовању не беше сразмерно цареву покајање.

Супротно томе, блажени Давид, који је укор за свој грех од пророка Натана добио, одмах се покајао и рекао: “сагријеших Господу.” (2. Сам. 12, 13) и само зато што је ова реч из срца проистицала, у трен ока савршено спасење му је донела, а Натан му је на то рекао: “и Господ је пронио гријех твој”.

Видиш ли како је Бог спор да кажњава, а брз да спасава? Видиш ли да је милостиви Господ укорео Давида тек када је прошло подоста времена. Давид беше поодавно сагрешио и жена дуго већ беше трудна, а грех не беше прекорен, но тек пошто је рођено зачето грехом, послан беше и лекар греху.

А зашто га није одмах по сагрешењу исправљао?

Зато, што Бог зна да док се грех распаљује да је дотле грешникова душа заслепљена, а и уши су му у мору греха заглушене, и одгађа лечење све док се пламен болести не стиша, да и корист буде потпуна те да са покајањем одмах и опроштај дође. “И Господ је пронио гријех твој”.

О, дивног ли устројства Божијег! Видиш ли како је спреман да спасе?

Али тако поступа Он и у другим делима. Да уништи, оклева,

а да утемељи, хита; и не чини као ми који здања и за дуго времена једва подижемо, и домове у не кратком периоду зидамо, јер је много времена потребно за дозиђивање, а када рушимо, то у најкраћем року чинимо. Бог дакле супротно томе поступа. Кад зида, брзо зида, а када руши споро руши, те је брз као градитељ и спор као рушитељ, а то Богу и приличи. Јер у првome се огледа његова свемогућност, а у другоме благост, те је ради своје велике моћи брз, а ради превелике благости спор. А ове наше речи сâмо искуство потврђује.

За шест је дана Бог небо и земљу створио, велике горе, поља, долове, долине, шуме, растиње, реке, рај и сав видљиви космос, море ово велико и пространо, острва приморја и од мора удаљена места, сав овај видљиви свет са свом његовом красотом за шест је дана Бог створио, па и сва постојећа жива бића, разумна и неразумна, за шест је дана све што очима видимо створио и уредио. Но, Бог који је брз у стварању, кад беше наумио да само један град разори, показа се, по својој благости, као спор. Хтеде да разори Јерихон па говораше Израиљу: “Обилазите га седам дана и седми дан ће пасти зидине” (Ис.Нав. 6, 1-5).

За шест си дана Ти васцели

свет створио Господе, а један једини град да срушиш, седам дана потребујеш. Шта то омета твоју свемоћ? Зашто га одмах не срушиш? Зар не говори о теби пророк: “О да би раздро небеса и сишао, да се растопе горе од тебе” (Ис. 64, 1)? Зар није Давид, говорећи о делима твоје моћи, рекао: “Нека бучи и кипи вода њихова, нека се планине тресу од вала њиховијех” (Пс. 46, 3)? Та ти си силан да горе с њиховх места покренеш и у море бациш, а један утврђен град нећеш одмах да срушиш, но седам дана за његово разорење одређујеш. Зашто то?

Није моћ моја – одговара – слаба, но је милосрђе моје велико и оно одлаже казну. Одређујем седам дана као што сам за Ниниву одредио три, јер се може догодити да да ће и овај град проповед о покајњу примити и спасти се.

Али ко ће им проповедник покајања бити када су непријатељи већ град опколили, војсковођа је зидине окружио, велики је тамо страх и метеж, па како си им пут покајања показао? Јеси ли им послао пророка или благовесника? Беше ли кога тамо да их на корист њихову саветује?

Беше – одговара – јер у граду своме имаше учитељицу покајања, славну Раву, коју сам ја због њеног обраћења спасао. И она беше од истог тог рода, но не

расуђиваше као остали због чега и не западе у њихов грех, нити поприми њихово неверовање.

Погледај, молим те, на необичну приповесту милосрђу. Исти онај што законом заповеди: “не чини прељубу; не блудници” због свог човекољубља супротно речима кроз Исуса Навина узвикује: “Рава блудница нек остане у животу” (Ис.Нав. 6, 17). А Исус син Навинов који је рекао: “блудница нек остане у животу” праслика је аааааагоспода нашега Исуса који говораше: “Заиста вам кажем да ће цариници и блуднице прије вас ући у Царство Божије” (Мат. 21, 31) Али ако треба и она да живи, зашто је блудница? А ако је блудница зашто да живи?

Ја напомињем – говори – о њеном пређашњем стању само зато да би се ти промени, која се њој десила, задивио.

Па шта је то што је Рава спаситељно учинила, рећи ће ко. Да није то што је уходе мирно примила? Па то би и најпростија страноприматељка учинила.

Но не беше она само због тог једног гласа који се проносио о њој спашена, већ по вери својој и великом усрђу које је према Богу имала. Да не би и ти у њену несвакидашњу веру сумњао, послушај како и Свето Писмо неке њене врлине преузноси.

Она је живела у блудничком

дому као неки бисер, који је у ђубре запао, као злато у блату забачено, и као цвет благочасти ког је трпљење задавило и као благочестива душа која је у злочастом месту закључана. Управи, молим те, ум свој на оно што ћу ти рећи о њој.

Она је заиста примала и уходе, но Онога, од ког је Израил у пустињи одступио, тог је она у блудилишту проповедала. А ово што сам рекао овако ћу ти објаснити.

Кад гора облаком, мраком, трубама, муњама и другим страховитим појавама као и пустиња испуњена беше, из средине огња зачу се глас од Бога: “Ја сам Господ Бог твој, који сам те извео из земље Мисирске, Немој имати других Богова уза ме”, а Израил је опет теле за себе слио а Бога одбацио, заборавио владику, презрео доброчинца па рекао: “начини нам богове” (2. Мој. 32, 1).

Ако су то богови, зашто рекоше: “начини”? Како може бити Бог нешто што се рукама прави?

Слепа је то страст која сама против себе војује и саму себе потире. Јер беше само једно теле, а неблагодарни Израил викаше: “ово су богови твоји, Израилу, који те изведоше из земље Мисирске” (1. Мој. 32, 4).

“Ово су богови!”

Једно теле виде, једног направљеног кумира, па зашто у

множини “ово су богови” говоре?

Зато што Свето Писмо показује да се они и не клањају томе што виде већ да су у многобожје пали. Дакле, показује њихову намеру, а о ономе што се види и не расуђује.

Но да се нашем примеру вратимо.

Оно дакле, што је Израил одбацио иако је био сведок многим чудесима, иако је управљан таквим законом, Рава је у блудничком дому затворена прослављала, јер је извидницима рекла: “знам да вам је Господ дао ову земљу” (Ис.Нав. 2, 9). Јудеји дакле говораше: “ово су богови твоји, Израилу, који те изведоше из земље Мисирске”, а блудница то исто спасење не приписиваше боговима но једном Богу: “знам – говори – да вам је Господ дао ову земљу, јер нас попаде страх од вас, и препали су се од вас сви”.

“Знам да вам је Господ дао ову земљу”.

Видиш ли са каквом вером прима она речи законодавца? А рекла је још и ово: “јер је Господ, Бог ваш, Бог горе на небу и доље на земљи” (Ис.Нав. 2, 11), а овим је предсликавала цркву нашу. Некада се у демонском блуду ваљала, а сада прима посматраче Христове и то не од Исуса Навина већ од Исуса, истинитог Спаситеља послане. “Знам – говори – да је

Господ, Бог ваш, Бог горе на небу и доље на земљи и да осим њега нема Бога”, а ово су исто и Јудеји чули, али нити су примили, нити сачували, а Црква је то и чула и задржала. Због тога Раву можемо сматрати праобразом Цркве па и сваку похвалу заслужује, а зато је и великодушни Павле, пошто је достојанство њезине вере разумео и није је због првобитног њеног греха одбацио, но управо за поређење у благочестивости њу је истакао и к осталим светима прибројао говорећи: Са вером је Авелъ жртву принео“; вером је Аврам то и то учинио; вером је Ноје ковчег начинио; вером је Мојсије ово и оно окончао и исправио, а пошто је и многе друге свете поменуо, рекао је: “Вјером Рава блудница не погибе с невјерницима, јер прими уходе с миром” (Јевр. 11, 31)

А погледај како је она осим показаног човекољубља и велику разумност испољила. Јер кад су царски посланици уходе тражили и питали је: “Јесу ли код тебе људи какви били?” она је одговорила: “јесу доиста”.

Прво дакле потврђује истину а после тога лаж, премда лаж засебно никад могућа није, ако се истина пре тога није показала. Зато и они, који лажу ради убеђивања, прво истину и оно што је свима знано казују, а после лаж и оно што је сумњиво придодају. Јесу ли

долазили к теби уходе? Јесу, одговара она. Јер да је испочетка супротно казала, то би оне што су дошли побудило да уходе и потраже. Били су – говори – и овим путем отишли.

“Пођите за њима и стићи ћете их”.

О, да добре лажи! О, да несвакидашње обмане која не предаје на поругу божанствена, но благочаст чува.

А кад се Рава, као таква, кроз покајање спасити могла и то тако да су је и уста светих прославила, као што Исус Навин у пустињи виче: “Жива да буде Рава блудница” и као што Павле говори: “Вјером Рава блудница не погибе с невјерницима, јер прими уходе с миром” па зар се нећемо ми и лакше спасти ако се будемо због греха наших кајали? Дошло је време, време покајања па ако покајањем не отклонимо казну која нам за грехе наше следи, изложићемо се великој опасности. Зато, “изађимо пред лице његово с хвалом” (Пс. 95, 2), угасимо пожар греховни, не са много воде, но малим сузама. Огањ је греха велик, али се са мало суза гаси.

А да сузе пламен грехова гасе и смрад преступа спину, сведок је и блажени Давид, који доказује колико су сузе силне речима: “сваку ноћ квасим одар свој, сузама својим натапам

постељу своју” (Пс. 6, 6).

Но ако је имао намеру да само изобилну силу суза представи, онда је било довољно што је рекао: “сузама својим натапам постељу своју”, па зашто мораде да дода и реч “умивам”?

Зашто? Да некима докаже и то да су сузе купатило и спирање грехова.

Свим несрећама су узрок греси. За грехе се шаљу жалости, немири, борбе, страдања и све друге неизлечиве болести које нас сустижу. И као што искусни лекари не гледају на болест по спољашњости већ унутарњи прикривени узрок болести траже, тако је и Спаситељ, када је хтео показати да је свим човековим несрећама грех узрок, излечивши ослабљеног рекао: “Ето постао си здрав, више не гријеш, да ти се што горе не догоди” (Јн. 5, 14), јер је као душевни лекар увидео да се тај исти ослабљени прво духовно разболео, па после телесно и да грех у болести коју је отклонио беше. А грех и јесте једини који штету и жалост наноси и сваке беде је извор.

Али ја томе не могу да се начудим, рећи ће ко, како Бог новом одредбом стару обара, јер на почетку беше жалост због греха одредио, па како новом одлуком стару потире?

Како? Слушај.

За грехе дата жалост, а сад се ево баш жалошћу грех тера. Пази добро. Када Бог жени запрети и за њен преступ казну јој изрече, рекао јој је: “с мукама ћеш дјецу рађати” (1. Мој. 3, 16), и мука се показа као плод греха. О, великодушног Бога! Оно што за казну даде, обрну се на спасење. Грех је родио жалост, а жалост уништи грех. И као што црв, који се у самом дрвету рађа, дрво само једе, тако и од греха произашла жалост искорењује грех кад се с покајањем удружи, што Павле потврђује кад каже: “Јер жалост која је по Богу доноси покајање за спасење, за које се не каје” (2. Кор. 7, 10).

Корисна је дакле жалост за оне који се кају, као што и плач над гресима грешницима приличи. Јер: “Блажени који плачу, јер ће се утјешити” (Мат. 5, 4), зато заплачи и ти над грехом, да не заплачеш када за грех будеш кажњен, покај се пред судијом пре но што у судницу уђеш. Или зар не знаш да сви, који хоће судију за себе да придобију, да и пре но што у судницу ступе и пре пресуде за кривицу, преко својих пријатеља или заштитника или неким другим путем судију моле. А тако и код Бога бива. У само време суда није могуће да судију на своју страну придобијемо, али пре суда можемо га и умолити па је зато и Давид рекао: “Да изиђемо пред лице

његово, али с молитвама”. Јесте! у време суда овог великог Судију неће ни хитрост красноречивости обманути, ни власт убедити, јер се он на високо достојанство не обазире нити се људи стиди. Строго је на суду и неподмитљиво правосуђе његово, па је баш зато преко потребно да још овде том Судији припаднемо и молимо га и, колико можемо, за себе да га придобијемо, али никако митом или новцем! Али ако треба истину рећи, приклања се човекољубиви Господ и новцу, али не као да је њему потребан, но зато што на сироте гледа и о њима се стара, па чим си имањем својим сиротоме помогао, одмах си Судију за себе придобио.

И ово вам говорим као онај који бригу о вама води, јер је покајање без даровања мртво и као без крила, пошто покајање не може узлетети ако крила милостиње нема. Зато је и код покајника Корнилија милостиња као крила благочасти била, па је и речено: “Молитве твоје и милостиње твоје узиђоше на спомен пред Богом” (Д.Ап. 10, 4) јер да његово покајање и крила милостиње није имало, не би на спомен Богу узашле. А отворила се и за нас сада пијаца милостиње, јер пред собом видимо заробљенике и сироте, видимо их по улицама вођене, видимо их где вапију, плачу и превијају се.

О, да дивне ли за нас пијаце.

А и другим пијацама је циљ, баш као и сваком трговцу, да се оно што се продаје купи за што мању цену, а да се по што већој прода. Па зар није и сваком трговцу то намера? Зар се не тргује једино зато, да се по мањој цени роба купљена, што боље прода, па да тако трговац своје имање умножи. А таквуи је трговину за нас и Бог отворио. Малом ценом купи оправдање, да би по великој, у будућем веку, продао, ако се и она будућа наплата препродавањем може назвати. По малој цени дакле, купујемо оправдање овде; малим комадом хлеба, не богатом одећом већ чашом студене воде. “ако неко напоји једнога од ових малих само чашом студене воде у име ученичко, зиста вам кажем, неће му плата пропасти.” (Мат. 10, 42) говори учитељ духовне трговине.

А зашто је баш о чаши студене воде говорио Господ?

Да ти докаже да и оно даровање, које ништа не коштају, неће без награде проћи, јер на оно што је студено нити дрва трошиш нити друго шта расипаш. А кад се и таква добротинства, која ни паре не коштају, милошћу сматрају, зар нећеш ти, који си одећу давао и новац удељивао и имањем својим сиротињу помагао, имати право и на већу награду да рачунаш? Док су још на продаји добра дела, купујмо их, и готово преотимајмо и

преузимајмо их од многодарежљивог Бога, јер он је онај који је рекао: “Ој жедни, који сте год, ходите на воду и који немате новца ходите купујте”. Купујмо дакле, док траје сајам, добродетель милостиње, или тачније: купујмо милостињом спасење. Та Христа одеваш, када наог заодеваш!

Но рећи ће ко: све то што ти говориш знам добро и ја сам, одавно сам ја све то научио, нити си ти први који то поучава, нити то тек од тебе чујемо, ти ништа ново не проповедаш, или бар не оно о чему већ пре тебе овде присутни не учише и то не једном, него много пута.

Но. Па и ја сам знам, да сте ви овоме и слично овоме довољно поучавани, али требали би, користећи нучено, и мало више добра чинити.

“Господу позаима ко поклања сиромасу” (Прич. 19, 17). Па зашто да не позајмимо Богу милостињу, па да од њега милосрдну наплату примимо.

Но како је премудра изрека: “Господу позаима ко поклања сиромасу”!

Зашто Свето Писмо не рече: “Господу даје ко поклања сиромасу”, него “позаима”?

А, ако прима Бог од нас зајмове, онда је он и наш дужник. Па каквог га ти желиш имати? Да

ли као судију или као дужника? Дужник мора онога, који му је позајмио, да поштује, а судија се не стиди онога ко је дужник.

Но треба и из другог угла да размотримо зашто је Бог рекао: “Господу позаима ко поклања сиромасу”.

Зна Он, као што сам малочас поменуо, да смо ми који богатство волимо, склони стицању, те да онај који новца има не даје новац уколико није сигуран да га у зајам даје, јер свак ко у зајам даје очекује од онога којем позајмљује или камату, или прост залог или јемца, и само у том случају даје новац на зајам другоме. Па знајући да нико без ових услова зајам неће дати нити се милосрђу прикалањати, но ће само на добитак гледати, а пошто сиромас ништа нема, тј. ни вредне залог, јер ништа непокретно у поседу нема, па ни најосновније што је потребно јер је го и наг, а јемца не може наћи само зато што му због сиротиње нико не може веровати, па ће због сиротиње своје сиромас бити оптерећен, а богати ће због немилосрђа погинути, самога себе је Господ посредником учинио, па је за сиротињу испуњење најосновнијих потреба, а за богате је јемац, те је благошћу пришао ономе који оскудева. А то је Давид верно описао када је рекао: “Стоји с десне стране убогине” (Пс. 109, 31).

“Господу позајима, ко поклања сиромасу” тј. надај се, јер мени у зајам дајеш.

Па шта ћу ја добити ако теби у зајам дајем?

Доиста, уговор са Богом је безаконско склапати, али да би својим човекољубљем твоју немилосрдност умекшао, снисходи твоје безаконју, а и то ћемо размотрити.

А какву ти корист имаш када другоме у зајам дајеш? Каквој се заради надаш? Није ли, ако закону камату хоћеш, да један на сто узмеш? јер ако по незаситости више затражиш, двоструко и троструко ћеш се о закон огрешити. А Господ те много бољим награђује, па и више ти пружа него што би ти по својој незаситости хтео и сто пута боље ти даје.

Али када ти Господе узимаш милостињу, коју сам ја овде сиротима дао и самтраш је зајмом који ћеш ми једном вратити, шелим с тобом и уговор склопити и услове утврдити.

Ово је сасвим излишно јер је “веран Господ у обећањима својим”. Али дужник балгодарног срца ће означити и време и дан, када и где ће ти дуг, који је посредством сиротиње узео, платити.

“А када дође Син Човјечији у слави својој и сви анђели са њим, тада ће сјести на пријесто славе

своје. И сабраће се пред њим сви народи, и разлучиће их једне од других као пастир што разлучује овце од јаради. И поставиће овце са десне стране себи, а јарад са лијеве. Тада ће рећи цар онима што му стоје са десне стране:” (обрати пажњу како је дужник зајмодавцу благодаран и како онај што је у зајам узео са великим усрђем враћа) “Ходите благословени Оца мојега; примите Царство које вам је припремљено од постања свијета.” (Мат. 25, 31-34).

А зашто то?

“Јер огладњех, – говори – и дадoste ми да једем; ожедњех, и напојисте ме; странац бијах, и примисте ме; Наг бијах, и одјенусте ме; болестан бијах, и посјетисте ме; у тамници бијах, и дођосте ми.” (Мат. 25, 35-36).

У том тренутку ће они, који су добро чинили, када своју мајушност упореде са величанством онога који је у зајам узео, рећи: “Господе, када те видјесмо гладна, и нахранисмо? Или жедна, и напојисмо? – Тебе, на ког – “очи свију гледају и ти им храну дајеш у изобиљу”.

О, да велике блакости! Из милосрђа скрива своје величанство. “огладњех, и дадoste ми да једем”. О, да велике доброте и безмерне милости. Онај “који даје храну свакому тијелу” и “отвораш руку своју, и ситиш свашта живо по

жељи” (Пс. 136, 25) и (Пс. 145, 16) проговара: “огладњех, и дадoste ми да једем”, не по понижењу свога достојанства но по човекољубивом јемству, ради сиромашних.

“Ожедњех, и напојисте ме”.

Ко то говори? Зар онај који сам ули воду у језера, реке и изворе; онај који у јеванђељу рече: “Који у мене вјерује, као што Писмо рече, из утробе његове потећи ће ријеке воде живе” (Јн. 7, 38) и “Ко је жедан нека дође мени и пије”. Дода још и ово: “Го бијох, и одјенусте ме”.

Ми оденули онога који небеса облацима одева и који цркву и сву васиону украшава? “Јер који се год у Христа крстисте, – речено је – у Христа се обукосте.” (Гал. 3, 27).

“У тамници бијох”–, Ти у тамници? “који сужња изводиш на места обиљна”. Зашто Господ овако говори? Његово достојанство се не слаже са овим што је рекао.

Када смо те у таквој невољи видели? Кад смо ти то помогли?

Господ одговара: “кад учинисте једном од ове моје најмање браће, мени учинисте.” (Мат. 25, 40).

Па нису ли истините оне речи: “ Господу позаима ко поклања сиромашу”.

И гле чуда. Ни о једној другој врлини не говори већ само о милостињи, иако је могао казати и:

“Ходите благословени! Јер ви сте поштено живели; ви сте чистоћу телесну сачували и јеванђелски живот изабрали”. Али Он ово прећута, не зато што помена није вредно, већ зато што је милостиња изнад свега:

А као што је овима са десне стране за њихово милосрђе Царство Небеско јавно даровао, тако и онима, које је на левој страни поставио за недавање милостиње казном прети: “Идите од мене, проклети, у огањ вјечни који је припремљен ђаволу и анђелима његовим”.

А зашто? За какву кривицу?

“Јер огладњех, и не дадoste ми да једем” (Мат. 25, 42).

Не говори дакле што сте прељубе чинили, што сте блуднички живели, што сте крали, лажно сведочили и што сте заклетву погазили. И ово су беспримерна зла, али лакше опростива од бесчовечности и немилосрђа.

А зашто Господе и о другим гресима не говориш?

“Не судим – говори – греху, но осуђујем немилосрђе. Не судим онима, што сагрешише, но онима што се не покајаше. За бесчовечност вас осуђујем јер иако тако силан лек, као што је милостиња, за спасење имаdoste, лек којим се сви грехови заглађују, ипак таква спасоносна дела

презресте. А Ја немилосрђе мрзим као корен свих грехова и сваке злочиности, док напротив похваљујем дарежљивост као корен свих блага. Првима вечним огњем претим, а другима Царство Небеско обећавам.”

Несвакидашња су владико твоја обећања. Јер и очекивано Царство добро је, и претња паклом корисна је, пошто прво подстиче, а друго плаши. А Бог паклом прети, не да нас у њега баци, но да нас од њега избави, јер да жели да нас мукама препусти не би пре тога претио. Али прети да би се, на претњу мислећи, сачували од претећих зала. Прети дакле речима да делом не казни.

Међутим, дајимо милостињу Богу у зајам, позајмљујмо му, да га, као што сам већ рекао, као дужника, а не судију имамо. Јер се дужник стиди зајмодавца, стиди се и поштује га. Јер када зајмодавац у кућу свог дужника дође, овај ако је неспреман, не сме себи ни да га прими.

Али погледајмо још једно дивно дело Праведног Судије које можемо поредити са људским понашањем које је супротно.

Ако си некоме, коме је било потребно, у зајам дао, а он после стекне толико имање, да му је лако да дуг врати, он ти тај дуг враћа али таји од других, јер стрепи да се својим пређашњим потребитим

стањем не обешчати, па благодарност приноси, али крије добро дело стидећи се свог потребитог стања. Међутим, Бог не поступа тако јер он на дуг тајно прима, а јавно враћа, пошто кад прима, прима кроз тајно подаривање сиромасима, а када враћа, у присуству свих својих створења то чини.

Но може се неко упитати зашто Бог није подједнако дао сиротома и богатоме? Јер је Он то могао.

Могао је, истина, и то учинити, али није хтео да не би твоје богатство било бескорисно, а сиромасова потребитост без награде остала. Јер теби богатом заповедио је да се богатиш милостињом и да се праведношћу расипаш као што је написано: “Просипа, даје убогима; правда његова траје довијека” (Пс. 112, 9).

Разумеш ли сада да богати кроз, дарожљивост вечно оправдање прибира, а сети се и убогога, јер он нема богатства којим би оправдање себи заслужио. Али и он, убоги, има убогост којом вечно трпљење себи прибавља по ономе што је написано: “Трпљење убогих неће никада пропасти” Христу Господу нашем, коме приличи свака слава у векове векова, амин.

